

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Damian Małecki

Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” na Górnym Śląsku w latach 1918-1939

Promotor: dr hab. Janusz Mierzwa, prof. UJ

Praca przedstawia dzieje Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” na Górnym Śląsku. Autor w centrum swoich rozważań postawił ludzi „Sokoła”. Celem autora była odpowiedź na pytanie o wpływy organizacji oraz jej członków na polskie życie społeczne, gospodarcze, kulturalne, sportowe i polityczne na Górnym Śląsku. Ponadto zadał on sobie trud odtworzenia losów członków stowarzyszenia oraz ich roli w życiu publicznym województwa śląskiego. Podjął się również próby wyjaśnienia wpływu „Sokoła” na przygotowanie powstań śląskich i tworzenie Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska oraz jej struktur w latach 1919-1921. Scharakteryzował także struktury Dzielnic Śląskiej, jej działalność oraz relacje z innymi organizacjami i partiami politycznymi.

W pierwszej części pokazana została geneza oraz powstanie pierwszego gniazda TG „Sokół” na ziemiach polskich. Następnie ukazany został rozwój organizacji na terenie państwa niemieckiego aż do wybuchu powstania wielkopolskiego. Rozdział pierwszy kończy opis „Sokoła” na Śląsku Cieszyńskim, od jego powstania aż do włączenia części tego obszaru w skład Drugiej Rzeczypospolitej.

Rozdział drugi rozpoczyna wprowadzenie w specyfikę uwarunkowań na Górnym Śląsku, gdzie działalność prowadzili członkowie TG „Sokół”. Następnie autor przedstawia dzieje organizacji na Górnym Śląsku od jej powstania do wybuchu I wojny światowej. Opisuje także zaangażowanie organizacji sokolej w okresie powstań śląskich oraz kampanii plebiscytowej. Rozdział ten kończą zagadnienia dotyczące kształtowania się nowych granic Drugiej Rzeczypospolitej oraz równocześnie struktur „Sokoła” na Śląsku.

Rozdział trzeci autor rozpoczyna od zagadnień związanych z powstaniem ZTG „Sokół” w Polsce. Następnie podejmuje się charakterystyki struktur oraz członków Dzielnic Śląskiej działającej w latach 1922-1939.

W rozdziale czwartym przedstawione zostały cele oraz aktywność Dzielnic Śląskiej w sferze obchodów świąt i uroczystości, sportu, zlotów, kultury, oświaty aż po szkolenia i współpracę z wojskiem. Przedstawiona została także rola prasy, radia i kina w działalności propagandowej organizacji.

Rozdział piąty przedstawia zagadnienia związane ze znaczeniem organizacji sokolej w życiu publicznym województwa śląskiego. Rozdział ten rozpoczyna opis dotyczący zaangażowania politycznego członków „Sokoła”, a następnie ich stosunków z obozem pomajowym. Autor podejmuje się również wyjaśnienia relacji organizacji sokolej ze Śląska z centralą, zagranicznymi strukturami „Sokoła”, wybranymi organizacjami społecznymi oraz Kościołem rzymskokatolickim. Ostatnie rozważania dotyczą stosunku członków organizacji do mniejszości narodowych. Dzieje organizacji na Górnym Śląsku kończy wybuch II wojny światowej.

Damian Małecki, 14 czerwca 2023 r.

Summary of the doctoral dissertation

Damian Małecki

Gymnastic Society „Sokół” in Upper Silesia in the years 1918-1939

dr hab. Janusz Mierzwa, prof. Jagiellonian University

The paper presents the history of the „Sokół” Gymnastic Society in Upper Silesia. The author put the people of „Sokół” in the center of his considerations. The author's aim was to answer the question about the influence of the organization and its members on Polish social, economic, cultural, sports and political life in Upper Silesia. In addition, he took the trouble to reconstruct the fate of the members of the association and their role in public life of the Silesian Voivodeship.

He also attempted to explain the influence of „Sokół” on the preparation of the Silesian uprisings and the creation of the Polish Military Organization of Upper Silesia and its structures in the years 1919-1921. He also characterized the structures of the Silesian District, its activities and relations with other organizations and political parties.

The first part of the thesis shows the genesis and creation of the first TG „Sokół” nest in Poland. Then the development of the organization in the German state until the outbreak of the Greater Poland Uprising was shown there. The first chapter ends with the description of the „Sokół” in Cieszyn Silesia, from its inception until the incorporation of part of this area into the Second Polish Republic.

The second chapter begins with an introduction to the specificity of the conditions in Upper Silesia, where the members of „Sokół” Gymnastic Society carried out their activities. Then, the author presents the history of the organization in Upper Silesia from its inception to the outbreak of World War I. It also describes the involvement of the „Sokół” organization during the Silesian Uprisings and the plebiscite campaign. The chapter ends with issues concerning the formation of new borders of the Second Polish Republic and the structures of „Sokół” in Silesia.

The third chapter begins with issues related to the creation of „Sokół” Association of Gymnastic Societies in Poland. Then he undertakes the characteristics of the structures and members of the Silesian District operating in the years 1922-1939.

The fourth chapter defines the objectives and activity of the Silesian District in the sphere of celebrations and celebrations, sport, rallies, culture, education to training and cooperation with the army. The role of the press, radio and cinema in the organization's propaganda activities was also presented.

The fifth chapter presents issues related to the importance of the organization of „Sokół” in public life of the Silesian Voivodeship. This chapter begins with a description of the political involvement of the members of the „Sokół”, then their relationship with the post-May camp. The author also undertakes to explain the relations of the falcon organization from Silesia with the headquarters, foreign structures of „Sokół”, selected social organizations and the Roman Catholic Church. The last thoughts concern the attitude of members of the organization to national minorities. The history of the organization in Upper Silesia ends with the outbreak of World War II.

Damian Małecki, June 14, 2023

